

BRUTALNO PREGANJANJE DELAVCEV V TRSTU.

Italijanski karabinjerji napadli z orožjem matere in otroke; podivjana družal demolirala "Delavski dom" in uničila delavske knjižnice; 450 delavskih zaupnikov aretiranih. Splošna stavka v Primorju in Gornji Italiji.

Trst, 6. avgusta. — Pozdravljeni sodrug! Vselej kadar se oglašimo, vam imamo poročati o hudih bojih, ki jih mora bojevati naše delavstvo. Naši boji so trdi in neizprosni... In ne mislite si morda, da nas ti boji utrujajo ali da nas kadarkoli strašijo. Nasprotno! Niti kri, niti zapore, niti preganjanja ne zlomijo naše organizirane proletarske sile, marveč nam vdihujejo še večjo voljo in odločnost, bojevati se z vso energijo kot zavedna proletarska masa za človeške pravice.

Malo pozno prihajamo z našim obvestilom o zadnjih ljutih spopadih med delavstvom in nacionalističnim vojaštvom in tržaško nahujskano svojatjo, o katerih ste gotovo že slišali. Upamo, da vam povemo v tem pismu še marsikaj zanimivega, kar vam bo mogoče še novo.

Ko so se v nedeljo 3. t. m. vrčali naši sodrugi s svojimi družinami in otroci, ki jih je bilo okoli 1300 po številu s četrtega svežega izlata, ki so ga izvedli na pot na Trstenik, v dolgi urejeni vrsti proti večeru v Delavski dom, so se srečali v ulici Barriera z izprevodom nacionalističnih otrok iz tržaškega otroškega vrta pri sv. Jakobu. Vodje tega izprevoda so zahtevali, da se pretrga vrsta vrsta proletarskih otrok, da bi o ni odkorakali naprej. Ker pa naši sodrugi tega niso hoteli (nastala bi namreč zmešnjava v izprevodu), je prišlo do prepričev. Karabinjerji so takoj posegli vmes, ter prav surovo postopali z našimi sodrugi. Grozili so s samokresi in začeli takoj streljati. Trije izmed naših sodrugov so bili težko, pet pa lahko ranjenih. Nekaj oseh so karabinjerji takoj aretirali. Lahko si mislite, da je med streljanjem in kriski nastala med otroci in materami splošna panika. Bil je praveca metez. Več mater so je onesvestilo. Ostali so v splošnem razburjenju bežali v Delavski dom, kjer so iskali zavetja pred brutalnostmi karabinjerjev in raznih nahujskih elementov. Ko je nastal mir, so se ljudje razšli. Ogorčenje je bilo splošno; posebno med sodrugji.

V protest proti takemu nasilnemu postopanju proti socialističnemu delavstvu je delavstvo sklenilo stopiti drugi dan v stavko. Najprej je ustavilo delo v prosti luki, potem pa na cestnih železnicah. Kmalu se je stavka razširila na vse obrate.

V ponedeljek zjutraj so bili poklicani na poljejo zastopniki delavstva, kjer se je od njih zahtevalo, da odstopijo od stavke. Zastopniki delavstva so odgovorili, da tega ne morejo storiti. Ob desetih dopoldne se je vršil velik shod pred Delavskim domom, ker v notranjosti za zburujočo množico ni bilo prostora. Govorniki so govorili skozi okna. Med drugimi je govoril sodr. Pasiglj. Sklenilo se je poslati deputacijo k Cuzelliju in Petittiju, da tam zahteva strogo preiskavo nedeljskih dohodkov in zadoščenje. Deputacija je odšla, spremljana od množice, ter povedala, da so krivci in povzročitelji spopadov znani. Zato je odločno zahtevala zadoščenja. To se ji je tudi obljubilo. Uvedene so bile takoj stroge preiskave.

Medtem pa, ko je deputacija in-tervenirala, se je na Piazza Unita (Nadaljevanje na 4. str. 3. kol.)

REVOLUCIJA V ČRNI GORI.

London, 28. avg. — (Associated Press). — V Črni Gori je izbruhnila revolucija in srbskim četam je nemogoče potlačiti upore, akoravno dobivajo vedno sveže čete.

Črnogorci so pretrgali šalsalniko zvezo med Virpazar in Antivari.

Vzrok te revolucije, za katero so se pripravljali Črnogorci že od julija meseca, je aneksija Črne Gore od Srbije in ker je ostala večina črnogorskih čet lojalna kralju Nikitu in nikakor noče pripoznati sedanje srbske vlade.

NEMCI IN LETI V KRVAVEM SPOPADU

Sovjetske čete zajele kozacko armado; smage na treh frontah.

MANIFEST KITAJSKEMU LJUDSTVU.

Berlin, 28. avg. — Časopisi so danes objavili poročilo iz Mitava na Livonskem, da je bila tam večeraj krvava bitka med nemškimi in letskimi četami. Nemci so porazili Lete in jih razorožili naker so udri v letski poveljniški stan in pobrali vse latine. — Nemška vlada je v zadregi, ker gotovi poveljniki nemških čet v ruskih balističnih deželah nočejo izprazniti dotičnega ozemlja, dasiravno je vlada izdala naredbo, da se to zgodi.

London, 28. avg. — Vojni stan sovjetske vlade v Moskvi poroča o zmagah na treh frontah. Na severozapadni fronti so rdeče čete reokupirale Pskov v Estoniji, na južni (Denikinovi) fronti so pa boljševiki reokupirali Kamišin, 120 milj južnozpadno od Saratova in zdaj prodirajo proti Caricinu, sto milj južno od Kamišina ob Volgi. Hetman Mamantov, vodja kozakov na južnovzhodni fronti, je prodir boljševiško četo, ali kmalu potem so velike mase rdečih čet zajele Mamantovo kozacko armado in jo popolnoma odrezale od ostalih protiboljševiških sil.

London, 28. avg. — Ruska sovjetska vlada je naslovila manifest na Kitajce, katere obvešča, da sovjetska kampanja v Sibiriji bo osvobodila tudi kitajsko ljudstvo tujih bajonetov in iz jarna tujeza zlata.

Washington, 28. avg. — Najnovejši kablogrami poslanika Morrisona v Tokiju vsebujejo apele za nujno pomoč sibirskim četam admirala Kolčaka, ki je v vedno večjih stiskah. Iz teh poročil je razumeti, da se bliža katastrofa Kolčakovi karijeri ne je od Urlova, temveč tudi v Sibiriji sami so izbruhnili mnogi rebeljoni proti caristom.

PREDSEDNIK POJDE NA GOVORNIŠKO TURO.

Washington, D. C. — Iz Bele Hiše naznanjajo, da pojde predsednik na govorniško turo, ki bo trajala okoli pet in dvajset dni. Govoril bo, da je nujna potreba, da se sprejmeta predložena mirovna pogodba in ustava lige narodov.

WILSON POSVARIL TURKE; FRANCOZI SO BILI JEZNI.

Wilson je poslal "neformalno" noto zaradi Armenije in Francozi so bili hudi.

POLK JE POTOLAŽIL DUHOVE.

Pariz, 28. avg. — Danes se je izvedelo, da je nedolžna neformalna nota, katero je poslal Wilson turškemu sultanu po kontradiktornu Bristolu zaradi masakrov v Armeniji, silno razljutila francoske oficijelne kroge in izzvala v tudi vročo debato v vrhovnem svetu mirovne konference. Clemenceau in ostali francoski prvaki so očitali ameriškim delegatom, da Amerika, ki se drugače obotavlja sprejeti upravo Turčije, ne bi smela sama na svojo pest pošiljati komunikacij turški vladi, temveč skupno z zavezniki potom mirovne konference.

Pomožni državni tajnik Polk, ki zdaj načeljuje ameriški mirovni delegaciji v Parizu, je pojasnil, da je nota "neformalna in neoficijelna" in vsebovala je svarilo, da morajo Turki prenehati z masakriji v Armeniji, ako žele, da so uresničiti dvanajsta Wilsonova točka, ki jamči Turčiji suverensko neodotaknjenost.

Iz Londona je došla vest, da bo Anglija prepustila Armenijo njeni usodi, ako Združene države ne prevzamejo protektorata in mandata turške uprave. Med Armenci je vsled tega nastala velika panika; voditelji armenskega narodnega gibanja so naslovili hlosten apel na mirovno konferenco, da naj ne prepusti Armencev poginu.

WILSON IN HOUSE STA SE SPRLA?

Odmevi šantunške afere.

New York. — "The Evening Sun" ima sledeče poročilo iz Washingtona: "Polkovnik E. M. House in predsednik Wilson sta se sprla in House ne bo nikdar več favorit Bele hiše in ožji svetovalec Wilsonove administracije. Te vest je prišla iz virov, ki so navadno avtoritativni. Predsednik menda dolži Houseja, da mu je dal "slab nasvet" glede na rešitev znane afere Šantung na mirovni konferenci."

PROTI SLEPARSKIM OLJNIM ŠPEKULANTOM.

Washington, D. C. — Zvezna obrtna komisija naznanja, da je pričela preiskavati divje špekulacije z oljem v Texasu.

(Opozorjamo naše rojake, da se naj nikar ne obračajo na uredništvo, če so delnice kakšne družbe dobre ali slabe. V uredništvu Prosvete ni špekulantov in uredniki toliko vedo, če so delnice dobre ali slabe, kakor tisti, ki žele pojasniti v tej zadevi. Kdor želi pojasniti v takih zadevah, naj se obrne direktno na zvezno obrtno komisijo — Federal Trade Commission, Washington, D. C. Op. ured).

NOVA POTEZA PROHIBICIJO NISTOV.

Washington, D. C. — Prohibicionisti računajo, da predsednik preklicuje vojno prohibicijo v oktobru in pričeli so agitirati, da kongres naloži tako visok davek na pivo in žganje, da se bodo lahko založili z opojnimi pijačami le bogati ljudje.

Prohibicionisti žele, da kongres določi za galono žganja ali pa sod piva petdeset dolarjev davka.

Proti temu bedastemu priporočilu vstaja opozicija celo med prohibicionisti v kongresu.

VREME

Chicago in okolice: V petek nastalo in gorko; morda dež. Različni vetrovi. Solnčen vzhod ob 6:11, zahod ob 7:31.

AMERIŠKI POSLANIK NA KITAJSKEM REZIGNIRAL ZARADI ŠANTUNŠKE AFERE.

Washington, 28. avg. — Paul S. Reusch, ameriški poslanik v Pekingu, je rezigniral. Domneva se, da je njegovo stališče na Kitajskem postalo neznošno vsled dovoljenja ameriške mirovne delegacije v Parizu, da sme Japonska anektirati provinco Šantung. Zdi se, da je Reusch preje zagotovil kitajsko vlado, da bo Amerika podpirala Kitajsko v zadevi Šantunga, a ker je stvar izpadla ravno narobe, ni mogel več obstati v svoji diplomatski službi. On je tudi dosti pripomogel, da je Kitajska stopila v vojno.

DELAVSKO GIBANJE V ZDR. DRŽAVAH.

STAVKA ŽELEZNIČARJEV SE JE RAZŠIRILA.

Stavkocaz je ustrelil 13-letnega dečka in ranil dve osebi.

San Francisco, Cal. — Železničarji, ki opravljajo službo na kolodvorih Southern Pacific železnice en tisoč po številu, so zastavkali. Stavka je pričela, ko so imeli pričeti z delom železničarji, ki vrše službo po dnevu. Dogovorili so se, da ostane v službi le toliko železničarjev, da se lahko peljejo zvečer domov pasadžirji, ki so zakasneli.

V Fresno so kolodvorski uslužbeni glasovali za stavko.

Železniški ravnatelj Hines je apeliral na štrajkarje, naj se vrnejo na delo. V svojem apelu izjavlja, da vlada nima moči, da prisiljuje med električnimi železnici in uslužbeni. Iz tega spora se je razvila stavka tudi na železnicah, na katerih parne lokomotive vlečijo vlake.

Železniški uradniki so kasneje izjavili, da vsled stavke kolodvorskih uslužbenecv v Oaklandu in San Francisco ne bodo vozili vlaki od prihodnega dne, dokler se razmere ne obrnejo na boljše.

Oakland, Cal. — Malo pred osmo uro zvečer so pričeli kolodvorski uslužbeni odhajati domov, ker je bila proglašena stavka.

Los Angeles, Cal. — Železničarji, sklicujoči se na določbo, da se nočejo izpostaviti "nevarnosti drhal", so izjavili, da se ne vrnejo na delo, čeprav jim naroče predsedniki njih organizacij, da prično zopet z delom, dokler ne bo upor izravnal.

Santa Fe železniška družba je ustavila obratovanje pasadžirskih vlakov zapadno od Alburqua, N. Mex.

Springfield, Ill. — Tukajšnji rudarji stavkajo radi naložene denarne globe.

Zamorski stavkocaz Pleasant Jarman je oddal pet strelcov, ko je šel na delo mimo stavkovnih straz v bližini rudnika Jones & Adams kompanije. Strelci so ubili 13-letnega dečka Elmer Chardija in ranili dve osebi. Po oddanih streljih je zbežal, toda deputiji so ga ujeli. Ranjena rudarja so prepegljali v bolnišnico.

Charlotte, N. C. — Milica in deputiji patrolirajo ceste, da lahko cestnoželezniška družba, pri kateri stavkajo uslužbeni, vzdržuje promet s stavkocazi. Pri zadnjih ponočnih nemirih so tri osebe izgubile življenje in trinajst oseb je bilo ranjenih.

Philadelphia, P. — Tukaj počiva delo na stavbah, kajti zastavkalo je 1,600 zidarjev. Stavkarji zahtevajo, da se jim mezdila od ure povisa na \$1.25.

Boston, Mass. — Poljejski komisar Curtis boče na vsak način zabraniti policajem vstop v organizacijo. Zanj je odredil disciplinarno preiskavo proti osmim članom, ki so člani organizacije, češ, da so kršili določbe policijskega departmanta, ker so pristopili v organizacijo. Curtis bo obenem sodnik in javni tožitelj. Vsa (Nadaljevanje na 2. str. 6. kol.)

AMERIKA BO ZABRANILA KONFIKACIJO OLJA.

Štiri države skušajo preprečiti uvedbo ustave v republikli Mehiki.

TAJNA AMERIŠKA NOTA.

Washington, 28. avg. — Ameriška vlada je poslala Mehiki noto, ki vsebuje odgovor na protest mehiki vlade zaradi prekoračenja meje po ameriški kavaleriji v znani banditski aferi Vsebinsa note ni objavljena. Uradniki v državnem departmentu nočejo govoriti o podrobnostih; pravijo pa, da bo nota vsekakor objavljena v Mehiki.

V uradnih krogih se govori, da Mehiki ne bo dovoljeno zapleniti petrolejska posestva inozemcev na temelju 27. točke v novi mehiki ustavi. Argumenti za in proti konfiskaciji so bili skrbno pretehtani in zaključek ameriških oblasti je, da mednarodni zakon ne dovoljuje, da bi katerakoli država zaplenila imetje državljanov tuja država, čeprav se siceruje, da je zaplomba v interesu ljudstva dotične države. Mehikiška ustava se glasi, da "vsi petrolejski vrelci v republikli Mehiki so lastnina ljudstva". Enak zaključek so naredile Anglija, Francija in Holandija, katerih državljanji imajo oljna posestva v Mehiki.

NOV NAČRT ZA ZNIŽANJE CEN ŽIVILOM.

VOJNI TAVNIK ODPRIL 14 PRODAJALN.

Živila bodo prodajali po režijski ceni.

Washington, D. C. — Uprava uvažuje zelo radikalen načrt za znižanje cen in da se povrnejo v normalne čase. Po tem načrtu bi vlada ustanovila prodajalne križem Združenih držav, v katerih bi prodajali jestvine in druge življenske potrebščine na drobno.

Prvi korak v tem pogledu je bil storjen, ko je vojni tajnik naznanil, da odpre 25. septembra 15 prodajal, v katerih bodo prodajali iz arnadnih skladišč obloko, odoje, mlti in drugo blago, ki ga imajo praveč v rezervi.

Vlada bo prodajala to blago po režijski ceni, to pomeni, da ne bo iskala dobička, ampak bo prodala blago po ceni, ki jo stane. Ljudstvo bo lahko naročilo blago iz katalogov in po pošti, ali pa direktno v prodajalni.

Po novem načrtu ostaneje vladne prodajalne odprte še nadalje, ko je prodano vojaško blago. Vlada bo kupovala blago in živila v velikih množinah in jih prodajala v svojih prodajalnah na drobno.

O tem načrtu so se razgovarjali na kabinetni seji. Predsednik Wilson se ni podal svoje izjave, če se strinja z načrtom.

Privatni interesi so seveda nasprotni temu načrtu in pravijo, da vojni department nima pravice kupovati blaga in ga postaviti na trg, pač pa sme kupovati potrebščine za armado in prodati le tiste potrebščine, ki presegajo rezervo.

Zagovorniki načrta pravijo, da se pričete cene padati, ko je vojni department postavil blago iz svojih skladišč na trg.

Če vojni department res ustanovi svoje prodajalne, kupuje blago direktno od producentov v veliki množini in ga prodaja konzumentom po lastni ceni brez vsakega dobička, tedaj so dnevi draginje četi. Ta ideja bi smatila spanetovale profitarje, da bi znižali cene blagu, ki ga imajo na prodaj. Ali se bo ta načrt uresničil?

USODA ISTRE IN REKE ČAKA NA IZID GLASOVANJA V AMERIŠKEM SENATU.

Pariz, 28. avg. — Član Italijanske mirovne delegacije je večeraj izjavil, da vprašanje Reke in drugega ozemlja ob Jadranu čaka na izid glasovanja o mirovni pogodbi v ameriškem senatu. Glasovanje bo pokazalo, da li bodo Združene države atopile v ligo narodov in sprejel kakšen mandat. Mirovna konferenca pojde na počitnice čim bo podpisana pogodba z Avstrijo in vsi ostali mirovni problemi bodo potem čakali odloka Združenih držav, da li bodo še odlovali pri sklepanju miru ali ne.

NOVE SPREMEMBE V MIROVNI POGODBI.

SENATOR HITCHCOCK MENI, DA BO SENAT ODKLONIL TE SPREMEMBE.

Spremembe povzročajo vroče razprave v senatu.

Washington, D. C. — Senatul odsek za zunanje zadeve so ni sprejeli svoje agresivne taktike z ozirom na mirovno pogodbo, kajti sprejel je v besedilu petdeset sprememb, ki določajo, da Združene države nimajo svojega zastopnika v dvajsetih ali več mednarodnih komisijah.

Takoj po tem dogodku je odhital senator Hitchcock v Belo hišo in obljubil predsedniku, da spremembe ne bodo sprejete v senatu s pomočjo dvanajstih republikancev. Meni je, da tudi štrajkarska sponzornila ne bo sprejeta.

V političnih krogih govore, da predsednik pripravlja apel na ameriško ljudstvo, da protestira proti spremembam besedila v pogodbi, ki jih predlaga senatni odsek. Vsemelj bi odklonitev teh sprememb, češ, da bodo zakasnele pogodbe in jo mogoče tudi uničili.

Odsekovi zaključki so povzročili precej vročo razpravo v senatu, ki je trajala štiri ure. Senator McCumber, republikanec iz Severne Dakote, je ostro kritiziral akcijo svojih tovaršev v odseku za zunanje zadeve. Karakteriziral je njih delo kot politično potezo, da igrajo "vlogo Bruta, ki je pogajal blestečo klino v srec Cezarju."

Odgovarjal mu je senator Borah v ognjeviti besedah. Izjavil je, da japonska taktika pri pogajanju o Lansing-Itijevem sporazumu "nima para v zgodovini z ozirom na dvojno lice." Dejal je senatu, da je Japonska prelomila svojo lastno in svečano obljubo in da rabi Šantung za skladišče, iz katerega razvaža opij v Kitaj. Povdarjal, da je šantungska pogodba celo pretresla evropske diplomate. "Moja misel je, da ne podpisemo te nemoralne transakcije s krvjo naše mladine," je rekel senator Borah.

Glasovanje o spremembah predlogih je bilo vedno enako: devet glasov za spremembo in sedem glasov proti.

Spremembi predlogi določajo, da ne bodo Združene države zastopane v drugi mednarodni komisiji kot odškodninski.

Republikanski senatorji v odseku za zunanje zadeve menijo, da je mirovna pogodba bolj nevarna ameriškim interesom kot liga narodov, ker se veliko bolj oddaljuje od Washingtonovih načel v zunanji politiki, kot ustava za ligo narodov. Oni sodijo, če senat sprejme najhujš ostre določbe za rezerviranje pravic v mirovni pogodbi, vzeceno bodo Združene države zapletene v evropske in azijske spore.

Sedaj je prav težko povedati, če bo senat sprejel odsekove spremembe, ker bodo senatorji, ki so za nile spremembe, mogoče odnehali v opoziciji, ko pride do glasovanja.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Narocnina: Zedinjene države (izvan Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oglepanju n. pr. (Julija 30-19) poleg valnega imena in nacelna pomeni, da vam je s tem dnem poteklo naročilo. Posvetilo je pravilno, da se vam ne ostavi list.

REPUBLIKA IN KRONANI VLADARJI.

V pravem državljanu republike ne živi občudovanje za kronane vladarje, njih sinove ali njih druge sorodnike, ki se ponašajo, da so iz kraljevega rodu. Državljan republike, ki se zaveda svoje suverenitete, da izvoli sam svoje zastopnike, da v zakonodajni zbornici delajo postave, in svoje javne uradnike, da vodijo državno upravo, se ne more navduševati za kronane vladarje, ki govore o "naših podanikih", kadar se njih govornica nanaša na ljudstvo, ki ga vladajo. Pravemu državljanu republike je jasno, da niso tisti ljudje nič boljši, ki so se rodili v kraljevski palači od ljudi, ki so zagledali luč tega sveta v drvarjevi koči sredi nelizmernega pragozda v republiki. Kronani vladarji prihajajo na ta svet po ravnem tistem potu, kot otroci državljanov republike ali pa kraljevih podanikov, in po isti poti se ločijo s tega sveta kot navadni ljudje. Oglejmo si kronane vladarje od vseh strani in pronašli bomo, da na njih ni prav nič izrednega, kar jih loči od drugih ljudi. Če vzamemo kraljevo dete in ga izročimo v vzgojo farmarju na samoti, se prepričamo, da ne bo prav nič več znalo kot farmarjevi otroci. Zgodilo bi se najbrž narobe, da bi farmarjevi otroci več znali, ker jih podedovane lastnosti po svojih prednikih za samoohrano v boju za obstanek delajo bolj bistrourne, kot so kraljevi otroci, ki so potomci ljudi, katerim je bil mogoče že skozi stoletja boj za obstanek tuja reč.

Zdaj čitamo v listih, da nas obiščejo ljudje iz kraljevega rodu. Valeški princ je že pred durmi, za njim pride belgijski kralj s svojo soprogo. Mogoče se jih prijavi še večje število, ki bi šli radi pogledat Ameriko, sploh ljudi, ki lahko žive brez kronanega vladarja, kajti zanje so taki ljudje čudaki, čeprav so bili že v Švici, ki pravijo, da lahko sami odločajo o svoji usodi, ne da bi polagali postave, ki jih sprejme njih poslanci, v podpis kronanemu vladarju. Švica je majhna, ali ameriška republika to je orjak, ki je pokazal svojo izredno moč v zadnji svetovni vojni. Takega čudnega orjaka je pa že vredno videti. Upajmo, da se kronani vladarji in njih žlahta premislijo in ostanejo lepo doma.

Ameriško ljudstvo ima popolnoma druge nazore o vladni formi države, kot jih imajo kronani vladarji in njih sorodniki. In ti nazori so si tako nasprotni, kot sta si noč in dan. Državljan republike verjamejo v načelo, da mora biti vlada od ljudstva, po ljudstvu in za ljudstvo, medtem ko so kronani vladarji prepričani, da so ljudstva radi tega na svetu, da jih vladajo.

Republika je simbol demokratične vlade, kraljevina je simbol avtokratične vlade, čeprav je moč kralja omejena po parlamentu ali ustavi. Zato pravi državljan republike, ki je iz arca republikanec, ne more nikdar pozdravljati simbolov, ki so nasprotni demokratičnim principom.

Res je, če pridejo kralji, principi in drugi kraljevi sorodniki, jih gleda tudi ljudstvo v republiki. Ali tega ljudstva ni privabilo spoštovanje do kronanih vladarjev na ulico, ampak gnala ga je radovednost, ki se tudi takrat pojavi, kadar ravnatelj kinematografskega gledališča naznani, da bo vprizoritev izredno dobra.

Vprašajte to ljudstvo, če želi imeti kronanega vladarja in iz tisočerih grl bo zagrmel krepki "Ne"!

Ljudstvo v republiki ima sicer gorke simpatije do ljudstev, ki jih vladajo še kronani vladarji, nima pa prav nobenih do kronanih vladarjev, ki vladajo ta ljudstva. In če ljudstvo v republiki ne pokaže svoje simpatije do kraljev in kraljevih sorodnikov, kadar so na obisku v republiki, se to zgodi, ker so državljani republike vladni napram vsakemu tujcu, ki pride pogledat njih deželo. V ljudskih srcih pa ni nobenega občudovanja za kraljevo veličanstvo, ker po sodbi ljudstva, prežetega z demokratično mislijo in republikansko zavestjo, sodijo kronani vladarji v muzej.

Stara pesem, ki je vedno nova. — Skozi vse leto mogoče čitamo razveseljiva poročila o poljskem pridelku. Ko se pa prične bližati čas žetve, pa postajo ta poročila neugodna. Na pšenici in drugemu žitu se prikažejo vsakovrstne bolezni, toča in poplave delajo škodo. In kakaj? Žetev se bliža in kolikor manjši se prikaže pridelek ljudstvu, toliko bolj požeje profiterji cene navzgor!

DOPISI.

Cleveland, O. — Razmere v tukajšnji slovenski metropoli so raznovrstne, kot so sploh po vseh naselbinah. Večinoma stojimo pred durmi, kedsj se nam bodo same odprle. Toda v zadnjem času se je pričelo daniti marsikateremu delavcu, da ni vse v redu, da se nahaja na poti do napredka neka zapreka, katero bo treba odstraniti.

Ko sem potoval pred nekaj leti po slovenskih naselbinah, sem opazil precej dobrega, še več pa slabega. Vzrok temu je, ker so delavci premalo podučeni o vsaki stvari in se tudi ne zanimajo za napredek. Vaakdo hoče delati po svoje, vsakdo skoro hvali svoje mišljenje ter ga zagovarja. Kmalo bomo prišli v čase, ko bo vaakdo, kdor le misli, da je nekaj več kot navaden priprost delavec, izdal svoj list. Potem bo čital vsak svojega, naročil vsak svojega in tudi hvalil vsak svojega. In celo med nekaterimi našimi rojaki je nekaj takih oseb, kateri nočejo poslušati nobenega ter hočejo, da vsakdo posluša njih. Toda, ako mu bo kdo prišel razkladati, na kak način bi si izboljšal svoj položaj, o kaki delavski organizaciji, te pa nahruli z nespametnim, da si "sicijalist" in da boš pogubljen, ker si naročen na brezverske časnike. Sploh so nekateri tako še zagrizeni in nedostopni za vsak napredek, da jim je nemogoče pojasnjevati vzroke sedanjega slabega položaja. In to vse radi premelega zanimanja za dobre delavske časopise, ampak čitajo le one, katere jim "gaspud" na prišnici priporočajo. Kake časnik pa priporočajo ti "ljudski" voditelji, je pa že itak znano vsem zavednim delavcem.

Dobro so nam poznani naši "vleučeni" frakarji, kateri vsi spadajo v razred delavskih izkoriščevalcev. Mesto, da bi podučevali delavce, da bi se organizirali in na ta način izboljšali svoj obupni položaj, v katerem se nahaja splošno delavstvo, jim pa bravijo organizirati se ter jim pripovedujejo, da je to škodljivo in ne vem kake budalosti še. Razumno, da to delajo iz tega vzroka, ker vidijo propast, katere se jim hitro približuje in jo na ta način hočejo ustaviti. Dobro veče, da je njih lovanje le mogoče; ako ostanejo delavci vedno v razmerah, v katerih so bili pred nekaj desetletji, da so jih lahko izkoriščali kolikor so jih hoteli. Za svoje delovanje so dobro plačani in so tekorekoč le hlapeci onih, kateri so se zakleli, da držijo uboge trpine v sužnosti. Tem plačanim hlapecem se ni treba bati, da bi stradali ali trpeli pomanjkanje, ker sami zase že znajo delati.

Isto kot je z omenjenimi frakarji je tudi z našimi časniki. Le malo, ako hočemo biti odkritostni samo dva, je slovenskih listov, kateri bi v resnici pisali za delavske koristi. Razumno, da vsi listi tolačejo po svoje, vsak urednik tolače sedanje razmere po svojem kopitu, toda ako premislimo dobro njih razlage in pisanje, kmalo pridemo do zaključka, da razum omenjenih, vsi hvalijo eno in zabavljajo črez eno. Hvalijo sedanji družabni sistem in zabavljajo črez delavske organizacije. Odločno gotovo ne upajo pisati, ampak tu in tam jim pa uide izpod peresa, kaka notica, katere bi se lahko smrnali kot urednik lista, kateri je podpora in izključno od delavcev.

Kot sem že omenil, bo kmalo vsakdo pričel izdajati svoj list, v katerem bo priporočal po svojem kopitu zboljšanje sedanjega položaja. V prvi številki svojega novega lista, bo takoj prišel udrihati po že izhajajočih časnikih ter urednikih in najraje po onih, kateri pišejo nekoliko za interese delavstva. Priporočati prične svojo taktiko, katere je pa samo slepilo za ljudstvo. Kakor hitro pa dobi nekaj naročnikov, pa takoj obrne plašč ter prične ravno nasprotno. Ako pa hoče kdo kaj kritizirati, pa začnejo vpiti, saj to je vaš list, podjetje je vaše, ali ga hočete uničiti. Prvi dan bo zopet nekoliko omenil sedanji teški položaj za delavstvo, drugi dan pa zopet nasprotno. In to se vrsti teden za tednom. Vedno dvorezna politika, kajti ponudbo dobi od kakega frakarja, ki mu ponuja mamljivo kovino in takoj ga premelega skušnjava.

Prišel sem do prepričanja, da čim več imamo slovenskih listov, tem slabše je za nas. Mesto, da bi nam pomagali do večjega napredka in izobrazbe, se nam pa še smejajo, akoravno pravijo, da so sami delavci — menda le za časa, dokler so opazovani. Kakor hitro pa so sami, pa že opišejo, kaj je ta in oni, kateri si upa nekoliko kritizirati pisanje nekaterih naših listov.

Edina slovenska lista, katere v resnici pišeta za izobrazbo in napredek delavstva, "Prosveta", in "Proletarce", sta po mojem mnenju premelega napram našim nasprotnikom, ki skačejo na mizo in raz mize ter-pod mizo, delavski članek pa skrivajo v — koš, ker nimajo poguma, da bi pisali v korist delavca.

Delavec je še vedno zapostavljen vsepovsod in to po zaslugi voditeljev, ker gledajo vedno in vsepovsod samo za svoje koristi. Toda prišel bo čas, ko se bodo razmere izpremenile in sicer temeljito. Tega ne more ustaviti nobena sila. Kolo časa se vedno obrača.

Svetujem clevelandskim listom, da izpremene svoje dvorezno politiko in da pišejo v onem duhu, kakor so nam obljubovali v prvi številki, katere je izšla. Kajti do danes še nismo opazili niti enega članka, brez ozira kakšen da je, kateri bi bil pisan v res pravem delavskem duhu. Iz vsebine dose-danjih člankov sodim, da spadate na svet, kateri je eksistiriral pred sto leti.

Priporočam rojakom širom Zdr. držav, da se naročijo na "Prosveto" in "Proletarce", ker ta dva lista edina izmed vseh slovenskih listov, katere pišeta v resnici delavskemu duhu, ter sta za napredek in izobrazbo delavcev. Čitatelj več listov.

Elbert, W. Va. — Glede delavskih razmer ne morem kaj posebnega poročati, ker so v splošnem iste kot sploh povsod v Ameriki. Nepristojnih počitnic imamo dovolj. Družbeni uradniki navajajo vzrok teh nepristojnih počitnic, da ne morejo dobiti zadostno število železniških vozov.

S prvim avgustom so nam po-višali plačo in sicer pri družbi U. S. C. and Coal Co. od pet do deset odstotkov. Ker so se pa živila tudi podražila in sicer za več odstotkov, kot so nam plačo priboljšali, smo radi tega še na slabšem, kot smo bili prej.

Na društvenem polju pa ne moremo zaznamovati nobenega posebnega napredka, akoravno imamo tukaj društvo SNPJ. Vzrok temu je, ker Slovenci živimo tukaj preveč raztreseno in je agitacija za pridobivanje novih članov jako otežkočena.

Tukajšnje naselbino je obiskala gospa štorlja ter pustila družini Anton Čepelnik brhko hčerko. Toda smrt je ugrabila ravno ti družini edinega sinčka v starosti dveh let, kateri je umrl 20. avgusta t. l.

Družini Čepelnik izrekam moje najiskrenejše sožalje.

Elbertčan.

Sheboygan, Wis. — Opozorjam člane slovenskega pevskega društva "Danica", da se vrši redna seja tega društva v sredo tretjega septembra, na kateri bomo ukrenili vse potrebno glede pevskih vaj, s katerimi smo prenehali radi vročine. Ker so pa paši dnevi vzeli slovo in je vročina prenehala radi tega prijememo zopet z vajami.

Udeležite se te seje polnoštevilno, da ne bo potem kakega nepotrebnega nespopravljenja.

Joe Starich, blagajnik.

PEVCEM ZBORA "SAVA".

V Chicago, Ill., naznanjam, da se v torek 2. septembra t. l. zopet prične a pevskimi vajami, katere so bile suspendirane za mesec avgust. Od tega dne naprej se bodo vršile redne vaje vsaki torek zvečer v dvorani SNPJ, na So. Lawndale cesti, vogal W. 27 ulice.

JUGOSLOVANSKO REPUBLICANSKO ZDRUŽENJE.

Izrievalni odbor:
August Aučin, Mary Aučin, Juraj Bujak, Filip Godina, Frank Kerš, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Juraj Kukovac, Tomo Lacković, Chas. Mistaković, Matt Pogorelec, Janjo N. Rogelj, Wm. Russ, Nikola Stakić, Anton J. Terbovec, Jože Zvertnik.

Nadzorni Odbor:
Ivan Krešič, J. Kvartič, Joško Oven.

Finančni Odbor:
Filip Godina, J. Kukovac, A. J. Terbovec, Jože Zvertnik.

Tiskovni Odbor:
Etbin Kristan, Frank Kerš, C. Mistaković, Jože Zvertnik.

Glavni ured:
A. J. Terbovec, glavni tajnik; A. H. Štubje, pom. tajnik; Filip Godina, blagajnik.

Centralni Odbor:
F. Aleš, J. A. Ambrožič, L. Bencič, P. Berger, Josipina Birtič, F. Bostič, Anton Bezja, V. Cankar, P. Černi, Tomislav Čitek, F. Dolinar, Jos. Durn, J. Ermenc, J. Eržen, A. Flondor, J. Frank, J. Fiers, F. Gorenc, J. J. Judnič, M. Jurkas, J. Kalan, S. Kavčič, J. Koblar, F. Kočevar, A. Koderič, J. Kokič, L. Krašna, A. Krizančič, J. Kunstelj, A. Lipič, A. Lotrič, J. Matičič, M. Mentony, I. Molak, T. Motz, J. Oblak, L. Pečenka, J. Pernel, M. Potnik, F. Rataj, J. Reselj, A. Slaba, J. Seliskar, F. Sepič, A. H. Štubje, L. Šterle, A. Šuler, J. Teršek, J. Teršelj, L. Truger, M. Verbovec, A. Vidrič, Chas. Wessel, F. Zaitz, Chas. Zibert, A. Zornik, F. Zvanut.

Glasila:
Mesečnik; Čas; tednik; Proletarce; dvotednik; Glas Svoboda; dnevnik; Prosveta, Enakopravnost, Glas Naroda.

K. S. R. Z. pridruženje in prijavitelne celovitejšane podpornе organizacije: Slovenska Narodna Podporna Jednota (približno 18,000 članov); Jugoslovanska Katoliška Jednota (približno 8,000 članov); Slovenska Delavska Podporna Zveza s Dr. Sv. Barbare (približno 6,000 članov); Slovenska Svobodolomna Podporna Zveza (nad 5,000 članov); Jugoslovanska Podporna Zveza Slaga (približno 2,000 članov).

Vse pisma in denarna poljlatva naj se pošiljajo na sledeči naslov: ANTON J. TERBOVEC, 3627-3641 W. 28th St., CHICAGO, ILL.

"SPOMINSKA KNJIGA" PRVE SERIJE PROSTOVOLJNEGA NARODNEGA DAVKA J. R. Z.

(Tiskovni Odsak J. R. Z.)

"Spominška knjiga" prve serije prostovoljnega narodnega davka je dotiskana in bo razposlana v par dneh na vse nabiralce, da jo razdaše do darovalca.

Kakor smo že predčasno poročali, se bo našlo v tej knjigi marsikatero ime popačeno ali celo izpuščeno, kar seveda ni krivda glavnega ureda, pač pa kakor je nabiralcem in darovalcem znano, da so bila imena pisana s svinčnikom ter mnogokrat v taki naglici, da se niso mogla čitati. Tisti, katerih imena so izpuščena, naj nam isto javijo, da jih pridobimo v drugi spominški knjigi, ki izide s zaključitvijo druge serije.

Vsak darovalec je upravičen do enega listca "Spominške knjige" in skušali bomo, da je isti tudi dobe. Pri tem moramo zopet računati na poštvalnost nabiralcev, o katerih smo prepričani, da s veseljem prevzamejo delo razdajanja. Takom prihodnjega tedna bodo vse spominške knjige oddane na pošto in

DAROVALCI ZGLAVITE SE PRI NABIRALCIH, KATERIM STE IZROČILI SVOJE PRIPRAVE, DA DOBITE SVOJO SPOMINSKO KNJIGO DO SEDMEGA SEPTEMBRA BODO VSE SPOMINSKE KNJIGE ODDANE NA POSTO.

Vsem nabiralcem bomo poslali po toliko listov, kolikor imajo v njihovi nabiralni polji. Tiskalo se je 20.000 listov spominške knjige, kar presega število darovalcev, tako, da je lahko vsak prepričan, da bo dobil svoj list. Ako je kak darovalec oddaljen od kraja, kjer biva nabiralec, naj piše naravnost na glavni ured, da mu pošlje en list. Nabiralec, katerim presostanejo poslani številke spominške knjige, naj isto obdrži, ker je vedno mogoče, da se bo spet našel kak darovalec.

VSAK DAROVALEC JE UPRAVIČEN DO ENJE SPOMINSKE KNJIGE BREZPLAČNO.

Jugoslovansko Republ. Združenje, Anton J. Terbovec, tajnik.

PRAVLJICE IN NIČ DEUBESGA.

Boston, Mass. — Tukajšnji listi, ki zagovarjajo privatne interese, so poročali, da so preiskave, zakaj so čevlji tako dragi, doznale, da nekateri delavci zaslužijo po sto-dvajset dolarjev na teden. Listi dostavljajo, da je takih delavcev malo, mnogi delavci zaslužijo po šestdeset dolarjev na teden, povprečno pa po štirideset dolarjev. Če so listi bili tako prijazni, da so prinesli, da delavci zaslužijo po \$120 in \$60 na teden, naj bi se poročali, koliko profita imajo tisti čevljarji tovarnarji od dela teh delavcev, ki nikdar ne vidijo, kako izgleda čevljarjska tovarna odnotraj.

Na tej pripovedki bo toliko resnice, da je semintje kateri čevljarjski delavec res potegnil visoko mezdo, ker je prejel v enem tednu mezdo za storjeno delo v dveh tednih. Povprečna mezda po \$40 na teden bo najbrž odgovarjala resnici, ki pa ne doseže \$2,500 na leto, ki jih vlada prisila za ek-stremni minimum v času druginje, da se delavska družina preživi pošteno.

Kmalu bomo čitali, da so delavci postali milijonarji tovarnarji pa siromaki in da tovarnarji radi tega vzdržujejo tovarne, da delavci lahko postanejo milijonarji, ker so se sami še nevelikali števljenja milijonarjev in ga zdaj privoščijo delavcem.

ITALIJANSKO ŽEGVANJE.

Chicago, Ill. — Italijani so obhajali oproščenje svojega patrona sv. Filipa Beničkega pred cerkvijo. Zbrala se je velika množica Italijanov, kajti pred cerkvijo je svirala italijanska godba veselo komade. Prek ceste so bili napeljani lampijončki, v katerih so blestela lučica v vseh barvah.

Godba je svirala valoviti valček, ko so nenkrat počeli štirje strelci, dve sebi, zadeti od krogel, ljeni.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
kdo lahko že zdaj ugane, kakšna bo njegova razsodba.
Prišel je nabirati in organizirati prostovoljno policijo, da zruši odpor policajev, ki nočejo nič slišati o njegovi prepovedi, da se ne smejo pridružiti delavski organizaciji.
Policijski komisar je pač pozabil, da je prisegel, da bo spoštoval ustavo Združenih držav in njih postave, kajti njegova prepoved jemlje policajem združevalno svobodo, ki je garantirana v ameriški ustavi.
Detroit, Mich. — Eksekutiva organizacije cestnoželezniških uslužbencev je sklenila, že se strajkujejo uslužbenci v Pittsburghu tako, ne vrnejo na delo, da bodo vključeni in organizirani.
Vzroki za sklep niso bili objavljeni.

sta se opotekli in padli na tla, napadali so izginiti, kakor da so se vdrti v zemljo.

Na farane je ta dogodek malo časa učinkoval, kajti ko je godba pričela svirati nov valček, je bil dogodek pozabljen, saj ni nič izrodnega za Italijane, če pri takih prireditvah teče kri.

TOLOVAJI SO ODNESLI BOGAT PLEN.

St. Louis, Mo. — Trije banditi so vstopili v prodajalno Kroger Grocery and Baking kompanije in pograbili vreče, v kateri je bilo osem tisoč dolarjev. Tolovaji so odnesli plen in policija nima o njih nobene sledi.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

Atlantic City, Pa. — Tukaj sta udarila skupaj vlaka, na katerih so vozili izletniki. Ena oseba je bila ubita in sedemnajst je bilo ranjenih.

IZ DELAVSKEGA SVETA KIZEM ZDRUŽENJE DRŽAV.

Inozemstvo.

Kolčakovi papirnatih rublji.
Stockholm. — Iz Helsingfors poročajo, da je "severnozapadna ruska vlada" izdala nove papirnatih rublje v svoti 350 milijonov, s katerimi hoče zamenjati sedanje notranje bankovce. Bankovci imajo podpis generala Judenca in cirkularja tega papirja po vsem ruskem ozemlju, kolikor ga je pod Kolčakovo kontrolo; bo prisilna. 40 rubljev ima ekvivalent enega angleškega šterlinga.

Viljem prosi za pohištvo.
Amerongen, Holandija. — Bivši nemški cesar Viljem je poslal enega svojih tajnikov v Berlin v svrhu, da uredi z nemško vlado svoje finančne zadeve in da dobi iz svoje bivše palače pohištvo za svojo vilo, katero je pred kratkem kupil v Doornu na Holandskem.

Noske bi rad 200.000 mož za politične spartalizma.
Berlin. — Nemška vlada bo apelirala na zaveznike za povečanje armade na 200.000 mož kakor hitro stopi mirovna pogodba in veljavo. Vojni tajnik Noske smatra, da toliko mož potrebuje Nemčija stalno pod orožjem, ako hoče potlačiti spartakovo (komunistično) gibanje.

Eksplodira municija v Italiji; 100 mrtvih.
London. — Iz Milana poročajo, da je v sredo eksplodirala velika municijska postaja v Pellegindu, severna Italija. Več kot sto vojakov in civilistov je našlo smrt in mnogo je ranjenih. Razstrelba je nastala, ko je delavcu padel za boj ročnih granat iz rok na tla.

Ogrska zahteva ekstradicijo Bela Kuna.
Bazel. — Z Dunaja poročajo, da Ogrska zahteva od avstrijske vlade, da ji izroči Bela Kuna in nekatere druge vodilne komuniste, ki so ob času padea sovjetske vlade v Budapešti pobegnili v Avstrijo. Da li bo Avstrija dovolila v zahtevo, se še ne ve.

Tolstojev dom socializiran.
Kodanj. — Vest iz Helsingfors se glasi, da je ruska sovjetska vlada socializirala Jasnajo Poljano, dom znanega filozofa Leva Tolstaja, z namenom, da bo s tem za vedno ohranjen njegov spomin. Vlada je povabila Tolstojev rodbino, da naj stopi v vladno službo, ostanje v gradu in upravlja Jasnajo Poljano v interesu in prosveto ljudstva.

Davek na Nemce, ki niso bili v vojni.
Berlin. — Vladni krogi so sugerirali, da bi vlada naložila poseben davek vsem tujim Nemcem, ki so se na razne načine izognili vojaški službi za časa kajzerja. Domneva se, da je kakih šest milijonov telesno sposobnih Nemcev, največ raznih privilegirancev, ki niso nikdar nosili uniformo. Dvajset mark "izjemnega" letnega davka od omenjenih strahopetcev bi dalo državi 120 milijonov mark dohodkov, ki jih zelo potrebuje.

Napad na ligo narodov v francoski zbornici.
Pariz. — Poslanec Benoist je v sredo pobijal ligo narodov v debati o mirovni pogodbi. Dejal je, da se mora spremeniti človeška narava predno je takšna liga možna. Trije govorniki, ki so perabli ves dan v sredo, so kritizirali razne točke v mirovni pogodbi.

Ameriški letalci na poljsko-ruski fronti.
Pariz. — Tukaj se je organizirala ameriška letalna eskadra pod vodstvom majorja M. C. Fauntleroya iz Chicago, ki pojde prostovoljno v službo poljske armade in ruski boljševiški fronti. Doslej se je priglasilo devet ameriških letalcev.

General Botha, vodja Eurov, umri.
London. — Brzojavka iz Pretorije, južna Afrika, naznaja, da je 27. 4. m. naglo umrl general Louis Botha, ministrski predsednik britske južnoafriške Unije in član angleške delegacije na mirovni konferenci. Botha je bil rojen leta 1864 v Natalu. Ob času vojne v Angliji leta 1902 je bil vrhovni poveljnik burske armade, toda pomeje se je pridružil Angležem in ko je Velika Britanija dovolila prvo avtonomno vlado v Transvaalu, je bil Botha načelnik vlade.

Pristanišni delavci v Marselju za generalni štrajk.
Marselj, Francija. — Pristanišni delavci so v nedeljo odglasovali za generalno stavko. Delavci zahtevajo 20 frankov plače za osemurno dnevno delo in nobenega nadčasa.

MEHIKA DOLŽI, DA SO AMERIŠKI COWBOYI PODPIRALI BANDITA JEZUSA.

El Paso, Tex., 28. avg. — Jezus Rentario, mehiškanski bandit, ki je povzročil, da je ameriška kavalarija invadirala mehiško ozemlje pred nekaj dnevi, je dobival orožje in strelivo od ameriških rančarjev in cowbojev v Texasu.

Tako izjavljajo zastopniki mehiške vlade v Juarezu, ki so preiskali zadevo. Poročilo o rezultatu preiskave je že poslano v Mexico City in pričakovati je, da bo mehiška vlada izkoristila to odkritje, čeč, da naj ameriška vlada preje "polovi bandite na svoji strani meje predno gre lovit na drugo stran."

Preiskovalci so baje dognali, da so tatinski cowboji na ameriški strani v zvezi s tolpo Jezusa Rentaria, katerega so zalagali s puškami, strelnimi naboji in konji in potem so si delili z njim plen, predvsem ukradeno živino. Cowboji so tudi dajali Rentarijevim banditom navodila pri upadih čez mejo.

DEMobilizacija SE VRŠI HITRO.

Washington, D. C. — Vojni departament naznaja, če se bo demobilizacija armade nadaljevala, kot dozdaj, tedaj bo ameriška armada štela 30. septembra 225.000 mož. 19. avgusta je ameriška armada še štela 461.390 mož in oficirjev.

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja moj prijatelj Luka Miklavčič. Že nad leto dni odkar mi je zadnjič pisal iz Fremont, Cal. Radoveden sem, kje je sedaj. Cenjene rojake prošim, če kdo ve za njegov naslov naj mi ga naznani, ako boče pa sam naj etal oglas, naj se mi sam prijavi na moj naslov: George Verčič, P. O. Box 648, Bald, Ill.

V POJASNILO!

Rojaki v La Salle, kateri že imate po dva zvezka "Milijonska navesta" od Mr. Mrovlje, se sedaj lahko obrnete za nadaljne zvezke na rojakinjo gospo Paula Ermenc, 1037 — 2nd St. Ona vam boče točno oddajala zvezke; raditega se tople priporočam, da se v mnogobrojnem številu naročite pri nji. Rojaški pozdrav,

JOSEPH TOMIC,
2424 So. Harding Ave.,
Chicago, Ill.

DR. JOS. V. GRAHEK
edini slovenski zdravnik in ranocelnik v Pennsylvaniji. Zdravi vse otročje, šenske in možke bolezni.
Uradne ure so: 10 ure zjutraj do 2 ure popoldan.
Bell Telephone Cedar 2388
843 E. Ohio Street,
N.S. PITTSBURGH, PA.

Ispravna amon za zaprtico, slabo prebavo, obilne nerodnosti, bolna jetra in proti vsem nerodnostim v črevis. Laxcarin je kristalini. Vzemite ga s čisto vodo. Poslijte 19c za poštnino in zavijanje, šest zavojev stane pet dolarjev in 24c davek. En zavoj stane en dolar in 4c davek. Se prodava pri Laxal Medicine Company, — Laxal Medicine Co. 5, P. O. Box 993, Pittsburgh, Pa.

Driska

Je poletna bolezen, ki izhaja iz različnih vzrokov. Mnogokrat ima svoje vzroke v obilnem vnosu hladne vode ali zelenjave. V vsakem slučaju je to znak mizarije, ki je bolesta in ne prijetna. Ustavite jo. Rabite

Severa's Diarrhoea Remedy

(Severovo Zdravilo zoper drisko). Njena vrednost je preiskubena v zdravljenju driske, colice, poletnih potnih, želodčnih krčev in raznih notranjih neredov. Dobro je za otroke in odrasle. Cena 50c in 20c davka. Naprodaj v vseh lekarnah. Odklonite imitacije.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

VAŽNO ZA POTNIKE.

Potniki, predno kaj vkreneta se obrnite do nas! Temelj naše organizacije je: dajati navodila kako potovati, preskrbeti prenočišča v New Yorku, priporočati kretanje parnikov, veljavo denarja in kje ga menjate, kje kupiti parobrodne listke (tikete) za dobre parnike in pomagamo vam dobiti potne liste. Nahajamo se blizu kolodvora, parnikov in našega konzulata S. H. S. Mi zastopamo dobro znano CUNARD LINE in pošiljamo vožnje druge blago v Jugoslavijo. Navodila dajemo brezplačno v vaši kovčar. Pišite, ali pa iz dipes v New Yorku telefonirajte na naš urad. Telefon 7232 Farragut.

BALKAN AMERICAN TRADING CO.,
(Slav. Dept.)
203 Tenth Ave., Corner 22nd St.,
New York, N. Y.

The Wadsworth Salt Company,
WADSWORTH, OHIO.

Potrebuje 25 delavcev. Plača v začetku je 40c na uro, lahko se zasluži 5 do 6 dolarjev na dan. Mi vzamemo v delo tudi fantje in dekleta in pomagamo dobiti dobre hiše za družine. Lep kraj s solami in cerkvami, ležec ob glavni progi Erie R. R. Zelenice, vožnja s poulično železnico iz Akrona, Ohio, do sem stane le 20c.

The Wadsworth Salt Company,
WADSWORTH, OHIO.

Kakor v starih časih.

Kdor si naredi kaj dobrega je zadovoljen.
Po našem navodilu lahko, 10 gal. najboljšo pivo, izvari vsak sam doma za \$2.25. Ker pošljemo v vse kraje Unije in Canade v večjih naročilih popust.
Za pristnost in kvaliteto vam jamči tvrdka; Frank Oglar, 6401 Superior, Cleveland, Ohio, Tel. Princtoncent 466.

MOŠKI IN ŽENSKE

Ne napravite napake, akaj si ne preskrbite najstarejšega, najpoštenjšega, najkakovostnejšega in najboljšega zdravila v začetku. Dr. Mullin ima 39 let izkušnje v zdravljenju tisočev in tisočev bolnikov, bolnih na najrazličnejše načine. Vseled tega je postal najbolj neodvisen zdravnik, pri katerem se lahko zaguarate na svojo bolezen. Preskrbi boste dobili pri njem najbolj temeljite zdravljenje in veliko resnične pomoči za vaš denar.
Brezplačno zdravniška preiskava potom stroja. Govori vaš materni jezik.
Uradne ure od 9. do 6. V nedelje od 10. do 2.
Dr. B. F. MULLIN, Specialiat
411—4th Ave., 2nd Floor, PITTSBURGH, PA.
Nasproti glavni pošti.

POTREBUJEMO

Delavce za reglarno. Potrebuje delavce za vlijanje, vlaganje, in navadne delavce za samokoline. Delavci zaslužio \$4.80 do \$5.00 na šest urno delo sicer imajo priliko zaslužit še več. Imamo sami svoja mesteca s 6 sobnimi stanovanji; vsako poslopje ima tekočo vodo in kopalnico, plin in električno razsvetljava in pripravo za gorikoto. Odajo se v najem po \$7.00 do \$12.00 na mesec. Tu so razsvetelne cerkve in šola in dobra pitna voda. Kadar pridete sem, pazite, da boste vprašali v pravi opekarni ker sti še dva drugi opekarni. Za pojasnila pišite na:
Labor Department, MOUNT UNION, Refractories Company,
Mount Union, Pa.

Pozor Rojaki !!!

Čitateljem "Prosvete" priporočam svojo krojačnico, za naročila novih oblek, kakor tudi za čiščenje in likanje in sploh vsa dela spadatajoča v to stroko. Ako vam ni mogoče osebno prinesiti obleke pošljite jo po pošti ali po ekspresu. Nadovite vse na moj naslov:
MARTIN DOLINAR, Taylor,
McMachen, W. Virginia.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerani ceni.
ANTON ZORNIK,
Hermala, Pa.

DR. KOLER

SLOVENSKI ZDRAVNIK

638 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je najstarejši slovenski zdravnik. Poročja list v Pittsburghu, ki ima 25-letno prakso v zdravstvu, velja za najboljši bolnik. Zastrupljenja krvi zdravi z glasovitim šiš, ki ga je izumel dr. prof. Erlich. Če imate mogoče ali mogoče, se posvetujte z zdravnikom, ki vam bo dal pravi nasvet. Zdravilo v kuseh, priložnostno inštruirano, ker in boleren se očista.
Vse moške bolniki zdravim po okrajani metodi. Kakor hitro opazim, da vam prenehajo zdravje, se zahajam, tem več pridite in jaz vam ga bom sponi povrnil. Hidroscie ali vodno kila zdravim v 60 urah in sicer brez operacije.
Boleni moshurje, ki povzročijo bolečine v križu in hrbtu in vseh tudi pri puščanju vode, zdravim s gobovostjo.
Rovmatizem, urganje, bolečina, otokline, arbolice, krole in druge kolne bolezni, ki nastanejo valed nečiste krvi, zdravim v kratkem času — ni potreba ložati.
Uradne ure: vsakdan od 8. ure zjutraj do 8. večer; v petkih od 8. zjutraj do 2. popoldne; ob nedeljah od 8. zjutraj do 2. popoldne.
S počta na delom. — Pridite osebno. — Ne posahite me in števila. — Zdravim samo male osebe.

V STARI KRAJ

se lahko potuje. Jugoslovanski konzulat zopet izdaja potne liste za potovanje skozi Francijo. Vsa teden odpluje iz New Yorka po eden ali več parnikov Francoske družbe. Za vsak parnik imam še nekaj tiketov na razpolago. Cene so pri meni iste kakor pri kompaniji. Kdor želi potovati, naj se obrne za pojasnila na

LEO ZAKRAJSEK - A
70 — 9th Ave.,
New York, N. Y.

Dostavek: Preskrbim tudi potne liste onim, ki nočejo imeti sami te sitnosti.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2687-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.
GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.
UPRAVNI ODBOR.
PRESEDNIK: Vincent Conjar, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
PODPRESEDNIK: Anton Hraat, Box 140, Canonsburg, Pa.
TAJNIK: John Verdukar, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDJELKA: Paul Berger, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
SLADARNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Clava, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Phil Godina, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR.
John Ambrosi, predsednik, Box 281, Canonsburg, Pa.
John Usharovski, 408 May St., Springfield, Ill.
Martin Edelman, Box 276, Harberton, Ohio.
Joe Radlich, Box 428, Smith, Pa.
Frank Sorek, 5000 Prussia Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.
OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VZROBNO OKROŽJE: Rudolf Pleterski, Box 438, Bridgeville, Pa.
Anton Radlich, Box 73, Wink Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Grant, Kans., in Ingersoll.
Leo Kulur, Box 246, Gilbert, Minn., in severozapad.

Nadzorni odbor.
Matt Petrovich, predsednik, 1837 Waterloo Rd., Collingswood, Ohio.
John Ambrosi, 418 Pierce St., Ercott, Minn.
Joe Kales, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.
Vincent Conjar, John Ambrosi in Matt Petrovich.

EDRUŽITVENI ODBOR.
PRESEDNIK: Frank Abt, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trilaj, Box 121, Lawrence, Pa.
John Ovan, 542 Englewood, Detroit, Mich.
Joe Kales, 1101 E. 25. St., Cleveland, Ohio.
Gary Udvich, 1884 So. Bachs Ave., Chicago, Ill.

VZROBNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 828 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zvernic.
POZOR! — Vse denarne pošiljave in stvari, ki so štalo gl. izvrševalnega odbora in jednote opih, naj se pošljejo na naslov: John Verdukar, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vse odobne letališne pošiljave naj se pošljejo Paul Bergerju, tajniku bolniškega odbora in gl. uradu.
Vse priložne glade potovanja in gl. izvrševalni odbora in naj pošljejo Matt Petrovichu, predsedniku nadzornega odbora. Njegov naslov je zgoraj.
Vsi priložni na gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: John Ambrosi, Box 281, Canonsburg, Pa.
Vse priložne priložne uredbne glade se naj pošljejo predsedniku bolniškega odbora Vincent Conjarju.
Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, opih, naročena in opih vsi, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor! Zelo važno! — Čitajte!

Po dolgi in težki borbi imate sedaj sponi prilichnost hitro in uspešno pomagati trpečim svojcem v stari domovini, če njim pošljete denarno pomoč s posredovanjem splešno priznane

EMIL KISS BANKE PO KABLOGRAMU
To je neposredna zveza za Kranjsko, Štajersko, Spodnje Korolico, Istrjo, Primorsko, Dalmacijo, Hrvatsko, Slavonijo, Bosno in Hercegovino in s denarnim zavodom

"PRVA HRVATSKA STEDIONICA U ZAGREBU"
100 kron velja sedaj ..... \$ 3.75
10,000 kron \$350.00
Za vsako brzovajno pošiljatev znašajo stroški \$2.50 ne glede nato, kolika je svota.
Vse denarne pošiljave so jamčene.

PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE KRAJE EVROPE.
Predno se podate na potovanje, vprašajte to tvrdko za potrebna pojasnila in navodila. V slučaju potovanja vam ta tvrdka preskrbi potrebne prostora, če ji dopoljete aro. — Vsa potrebna pojasnila glede potovanja se dajejo osebno in pisemno brezplačno.
Bodite vedno zelo opretni in ne poskušajte tu in tam s pošiljanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno skupno obrnite na stare in vsesokoli priznane tvrdko, katere pošilja še nad DVAJSET let denar v Vašo storo domovino in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,
133 Second Ave. cor. 8. St.
NEW YORK, N. Y.
Plačano po 4% obresti na hranilna vloge.
Vstanovljena 1898. Postuje pod državni nadzorstvom.

CENA KRONAM VEDNO PADA.

Sedaj je mogoče pošiljati denar v storo domovino in deer na Slovensko v kronah, v kraje zasedene po Italijanih pa v lirah.

Sedanje cene so s poltino vred:

100 kron	.....\$3.25	1,000 kron	..... 30.30
300 kron	..... 9.40	5,000 kron	.....148.00
500 kron	.....15.15	10,000 kron	.....295.00

Potuje se tudi lahko v storo domovino, toda parniki so prenapolnjeni; tisoč ljudi čaka na prostor, a parnikov ja za sedaj le kaj malo, zato je bolje, da vsakdo malo potrpi, da se razmere zboljšajo.
Za pojasnila pišite na:
FRANK BAKER,
82 Cortlandt St., New York, N. Y.

PRODA SE

moderna, dobro stoječa trgovina moških oblek, klobukov, ževljev, i. t. d.
v Slovenskem Narodnem Domsu, v La Salle, Ill.
Lepa prilika za podjetnega SLOVENCA.
Za vsa pojasnila in druge podrobnosti glede prodaje, obrnite se do lastnika
F. E. HOFFMANN,
642 First Street, La Salle, Ill.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

lavstvo je pretekli teden predložilo družbenemu odboru jugoslov. tarif, ki je nekaj višji in doseže 4 do 5 kratno višino onega iz mirovne dobe. Delavstvu pa se je odgovorilo, češ mi spadamo k Nemški Avstriji, zato so zahteve odklonjene.

Če bodo delavci res primorani dva dni v tednu počivati, bodo res primorani si iskati drugje zaslužka in dela. V tej tovarni so že od nekdaj slabe razmere, da se bogu usmili. Delavce se silkanira na vse mogoče načine. Do sedaj so delavci dobivali vedno premog, kolikor so ga potrebovali; kar nazkrat pa jim je povedal ravnatelj, da premoga manjka, pa da ga ne more več dobiti. Sam pa ga je dobil poln vozu. Če je to resnica, da je malo premoga, naj bi si ga on vsaj za gostilno privatno kupoval, ker si ga lahko veliko lažje, kakor pa delavec. Ravnatelj je res skrben mož, če pove nočnemu čuvaju, da mora ponoči klicati njegovega zeta, in sicer 10 minut daleč od tovarne! Kaj bi bilo, če bi se ravno v takem trenutku pripetila kakšna nesreča? Kdo bi bil klican na odgovor? Pustil je enkrat celo klicati močnega čuvaja samo radi tega, da ga je pošteno omrznil. Mi smo zelo radovedni kaj bi gospod Konfidenti rekel, da bi ga delavec sredi njegovega opoldanskega spanja budil? Pa saj mu takointako naša organizacija ne da spat! Večkrat je že rekel, da če bo prišlo tako daleč, da bodo delavci odločevali, bo on že skrbel za to, da se bo tovarna zaprla.

Velik požar na Dolenskem. — Dne 8. julija popoldne, ko so ljudje bili večinoma pri delu na polju, so otroci igrarjce se z vžgalnicami zažgali kozolec konesem vasi Zagradec na Dolenskem. V pol urni je bila v ognju že cela vas. Plaminate strebe in posušena drva so gorele v vročem soncu kot baklje. Seno ječmen, hiše a hlevi vred so bile žrtve požara. Pripitelo je več požarnih branb, pa ognja, ki je bil tak, da ljudje še blizu hiš niso mogli pogasiti ni bilo mogoče. Vas s približno 40 hišami je sedaj žalostno popopriše. Tridesetim kmetom je zgrelo prav vse, kar so imeli. Škoda je zelo velika pomoč najna.

Tedenski izkaz nastojljivih bolani v ozemlju deželne vlade za Slovenijo od 22. do 28. junija 1919. Skratka (Scarlatina). Ljubljana, mesto: 2 osebi oboleli, 1 umrla. Trebnju tífus (Typhus abdominalis). Brežiški okraj: občina Zakot 1 oseba obolela; Celjski okraj: občine Laški trg 2 osebi oboleli, Trbovlje 1 oseba obolela; Ptuj mesto 1 oseba obolela; Hradoviški okraj: občina Begunje 1 oseba obolela. Kozje (Variola). Brežiški okraj: občina Loče 1 oseba obolela; Celjski okraj: občina Roginjska gora 1 oseba umrla; Ljubljanski okraj: občine Tomišelj 4 osebe obolele, Iška Luka 1 oseba obolela, 1 umrla; Ljutomerški okraj: občina Mala Nedelja 1 oseba umrla; Maribor mesto: 3 osebe obolele, 2 osebe umrle iz zunanjih občin; Ptujski okraj: občine Sv. Boltenk v Ilazuah 1 oseba umrla, Borovci 1 oseba obolela, Kostričnica 1 oseba obolela, Prvenci 1 oseba obolela, Sakušak 1 oseba obolela. Plat 1 oseba obolela. Pripomba: Črnomeljski okraj: občina Črnomelj 2 osebi ugrizeni od atekle mačke.

Celovec. — Še enkrat pisemo o razmerah pri družbi sv. Mohorja. Sedanjí odbor govori namreč, da bo tiskarno in knjigovodno enostavno zapri in delavstvo odpustil. Lepa prihodnost se obeta na ta način delavcem! Posebno onim, ki so že skoro celo svoje življenje pri obratu! Predsednik Zeichen pravi, da nimajo več denarja. Pred desetimi leti, kolikor vemo, se je hotelo v Ameriki kupiti hišo in tiskarno za milijon kron, pod Franc-Jozefovo vlado se je dalo 60.000 K za dobre namene in med vojsko so se razprodale knjige z znatno zvišano ceno iz bogate zaloge. Kako torej, da ne bi bilo denarja? Najbrže ga nimajo zato, da bi delavcem v tej veliki drilnici priskočili na pomoč s kakimi dokladami — Še predno so Jugoslovani zasedli Celovec, so bile sklenjene med tiskarnami pogodbe, da se delavcem izplača nabavni znesek v višini ene tedenske plače. Ko so prišli Jugoslovani so ga sklenili, da tega ne storé. Do

Cena pšenice pada. Kakor se nam poroča, je v zadnjem času znatno padla cena pšenice, za katero se je vsled svobodne trgovine plačevalo za meterski stol 260 do 280 K, na 200 do 220 K. Vzrok je baje nameravana rekvizičija žita ob letošnji žetvi.

Stanje letve v Srbiji. Letošnja žetev v Srbiji obeta dobro, samo v nekaterih krajih je vsled mokrote in hlada nekoliko zaostala. Travniki in sadni vrtovi obetajo obilo. Lan in konoplja stoje dobro, enako mak. Sliv bo malo, hrušk in jabolk obilo. Češnje je v izobilju. Vinogradi so v dobrem stanju samo vsled hladnega vremena so nekoliko zaostali.

BRUTALNO PREGANJANJE DELAVCEV V TESTU.

(Nadaljevanje s 1. strani.) Zbrala tista znana tržaška podivjana drhal, ki je leta 1915. požgala "Piccolo." Na balkonu magistrata sta govorila dva študenta in nahajalska tolpa. S parolo: "Vogliamo finirla" (hočemo, da se konča), se je drhal podala na svoje "delo", ki je rodilo žalostne posledice. Na Piazza del Studii je množica stavkujočih trčla na karabinerje in ono nahajalsko drhal. Takoj so se vneli tepeži in padli so strelci. En vojaški šofer je bil ustreljen. Razkacena množica se je preteč in kričeč razpršila. Dopolodne ob dveh se je vskili v Delavskem domu sestanek zapornikov delavstva. Na tem sestanku se je sklenilo, da se delavci podajo drugi dan na delo, ker jim je bilo obljubljeno zadostenje.

Ali ona podivjana tolpa, ki je hotela povzročiti namreč še v nadalje, še ni mirovala. Dospela je pred Delavski dom ravno, ko so zastopniki končali svojo sejo. Na Via Mandolina se je nahajal vojaški kordon, oddelak vojakov in oficirji s karabinerji pa so udrili v Delavski dom in tam aretirali vseh 420 navzočih oseb, med njimi tudi slov. sodruge. Nato je udrila v Delavski dom tudi še tista tolpa, razbila in demolitrala vse, kar se je le moglo. Uničila je vse knjige "Circola di Studii Sociali". Uničila je vse prekrasno knjižnico "Ljudski oder", ki je bila najboljše in najbolj bogata knjižnica. Drhal je pobila in polomila tudi vse mobilije in vse dragocene pripravke, kar jih je bilo tam. Škoda presega milijon kron.

Ko je pa tolpa opravila svoje junaško delo, je nadaljevala svoja barbarstva pri listu "Lavoratore" in si potem privoščila tudi Slovencev. Razobesila je italijanske zastave v Narodnem domu. Tudi to je razbila vse in pometalala vse knjige skozi okna, kjer so jih zažigali. Enako so razsajali pri "Edinosti". Pozneje so razbili na svojih pohodih tudi kavarno "Union", kamor zahajajo tržaški socialisti.

Kljub protipozivu se delavstvo po teh nasilstvih ni podalo drugi dan na delo in je stavaljo naprej. Zahtevalo je, da se aretirane sodruge izpusti takoj iz zaporov. Ker se to ni zgodilo, so je stavka razširila po vsej Istri in po vsem Gorislem. Delavstvo je izjavilo, da odločno vztraja pri splošni stavki, dokler ne pride do svojih pravic.

Tako je nastala splošna stavka po celem Primorju in v trenutku, ko vam to pišemo, prihajajo vesti iz Benek in drugih gornje-italijanskih mest, da je tamkajšnje delavstvo v znak solidarnosti stopilo v stavko in da odločno protestira proti tem krvavim nasilstvom.

Razburjenje je splošno. Tudi danes se stavka še nadaljuje, kljub temu, da so izpustili še polovico aretiranih sodrugov. O nadaljnem poteku stavke bomo ob priliki še poročali. Omenimo naj še samo to, da so pri pogrebu nekega nacionalista Pollaka ljudje morali povsod raz hiš razobesiti italijansko zastavo s črnim trakom.

Dragi sodrug! Mi se ne strahimo nobenih bojev, nobenih preganjanj. Naše delavstvo je danes tako solidarno, tako močno, da utrpi še vse kaj hušjega. Dolgoletni napori in delo so naše sodruge utrdili v vsem. Z mirno odločnostjo gremo naprej po začrtani poti z našimi še bolj trdno sklenjenimi rdečimi vrstami. Solidarnost delavskih vrst je večja, odpora sila vedno hušja.

In ta naša sila bo vrgla v prah vse kapitalistične narode, zadušila jih bo za vedno. Srčno pozdravljeni!

(Nadaljevanje)

Železni zapahi, ki so zaklepali vrata od znotraj, zaropotajo. Volodijevski se umakne in ž njim vse plemstvo, da naredi prostor. Kmalu se odpro vrata in na pragu se prikaže Knitice, visoke rasti, vitek kakor stolp. Svitalo se je in prva bleda dnevnja svitloba je osvetila mlado vitezovo lice. Pri vratih se vstavi, pogleda ponosno po navzočih in reče:

"Zaupal sem vam, gospodje. . . Bog ve, ali sem prav storil, toda nič zato! . . . Kdo je Volodijevski?"

"Jaz sem," odgovori Mihael ter stopi naprej.

"O, nič kaj posebnega," reče Knitice, in pogleda drobnega Volodijevskega. Mislil sem kaj večjega dobiti, dásiravno moram priznati, da ste izkušen vojak."

"Jaz pa vam tega ne priznavam, ker ste opustili stražo. Če niste boljši borilec nego povojnik, bo precej lahek moj trud."

"Kje se poskusiva?" vpraša živo Knitice.

"Tukaj. . . Dvorišče je ravno kot miza."

"Dobro! Pripravite se na smrt!"

"Tako močuo zaupate samemu sebi?"

"Vidim, da niste bili na Oršanskem, ako še dvomite o tem. Jaz ne zaupam samo, marveč vas še pomilujem, ker sem čud praviti o vas, da ste slaven vojak. Toraj rečem še zadnjič: Pustite me v miru! Midva se ne pozna. . . čemu naj torej drug drugemu dela napotje? Čemu me napadate? Saj je deklica določena po oporoki meni, kakor tudi to posestvo. Bog, mi je priča, da sem prišel le po svoje reči. . . Resnica je, da sem oprušil plemstvo v Volmontoveah, toda Bog naj sodi. Komu se je prvemu zgodila krivica. Če so bili moji častniki svojeglavneži, ali ne, kaj je to komu mar? Dovolj, da niso tu nikomur učinili nič žalega, in vendar so jih pobili do poslednjega, kakor stekle pse, samo radi tega, ker so hoteli plesati z dekleti. Bodi torej krj za kri! Potem so mi pobili še vojake. Prisegam na rane božje, da sem prišel semkaj brez slabega namena, a kako so me vsprejeli! . . . Godila se mi je krivica za krivico. . . Vsekako pa sem gotov odreči se vsemu, samo da jih nagradim. . . Bolje je tako nego drugače. . ."

"A kakšni ljudje so prišli z vami? Odkod ste jih vzeli?" vpraša Volodijevski.

"To je zopet moja reč. Pripeljal sem jih semkaj ne proti domovini, marveč v doseg svojih pravic."

"Taki ste torej! . . . Radi svojih zasebnih zadev ste se združili s sovražnikom. A s čim drugim vam poplačate to uslugo nego z izdajstvom? Ne, brate, ne branim ti pričkatl se s plemstvom, toda pozivati sovražnika na pomoč, to je druga reč. Ne izviješ se mi. Postaji se sedaj urno, ako nočeš, da te imenujem babežem, da si se smatraš oršanskim praproščakom."

"Mudi se ti k očetu, mudi!" odvrne Knitice ter se postavi.

Toda Volodijevski se ni žuril, marveč se še oziral okrog sebe. Danilo se je že. Na vzhodu se je rumenil prvi trak jutranje zarje, na dvorišču pa je bilo še temno, zlasti pred hišo.

"Dani se že," reče Volodijevski, "toda solnca še ne bo kmalu. Nemaša želiš, da nama prineso luč?"

"Meni je vsejedno."

"Gospodje!" zakliče Volodijevski, in se obrne k plemstvu, "skočite po slupnate povečke in po snolenice ter jih prižgite, da nama bo svetleje pri tem oršanskem plesu."

Plemiči, katerim so ugajale žaljive besede polkovnikove, so urno skočili v kuhinjo, odkoder so se kmalu vrnili s prižganimi bakljami, ter obstopili nasprotnika. Volodijevski pokaže s sabljo njihove baklje ter reče:

"Poglej, — praveti pogrebei!"

"Ki pokopljejo polkovnika z vso častjo!" reče Knitice.

"Toda ti si, pravi zmaj!"

Nastane glohoka tišina, katero je motilo samo oglje, ki se je lomilo o dhakelj in padalo na tla. Volodijevski je bil vesel kakor črček v pomladanskem jutru."

"Začni!" reče Knitice. Prvi žvenket orožja je odmeval glasno v vse eu vsem gledalcem. Volodijevski je položil roko nazaj ter stal mirno kakor da bi hotel skušati izurnenost nasprotnika. Knitice ga je napadal. Prvi je ostal hladen, drugi pa se je razgretval. Naposled se prične na splošno začudenje navzočih Volodijevski šaltiti:

"Zmeniva se še kaj, da nama ne bo dolgčas. . . " reče "Aha, tako se borite na Oršanskem. . . Očividno je, da vi tam samo-grabi ulatite, ker udrihate tako kakor a cepeem. . . S tem se zelo utruidiš. Ali je resnica, da se smatraš na Oršanskem najboljšim borilec? . . . Tako se prasio samo na zborih. . . S takim mahanjem se človek najlažje ubrani psom. . . Pazi, gospod, nekoliko bolj na konec sablje. . . Ne giblji tako z desnico; glej, kaj lahko nastane iz tega. . . Dvigni! . . ."

Poslednjo besedo izreče Volodijevski glasneje, ob enem pa zatoči v polukrogu, potegne desnico in sabljo k sebi, in še predno so razumeli navzoči, kaj pomeni beseda "dvigni", je zletela Kniticeva sablja Volodijevskemu čez glavo ter padla za njegovim hrbtom na tla.

"To se pravi izgubiti sabljo," reče Volodijevski.

Knitice je stal bled z izbuljenimi očmi. Mali polkovnik pa se umakne na stran, pokaže us tleh ležečo sabljo in reče:

"Poberi jo!"

Nekaj časa se je zdelo navzočim, da plane Knitice na nasprotnika z golimi rokami. . . Že se je pripravljval za napad in Volodijevski mu je bil že nastavil sabljo. Konečno pa vendarle poseže po sablji ter napade z novič groznega nasprotnika.

Med gledalcem se začuje glasen šum. Stali so v krogu in se stiskali čimdalje bolj, za njimi so se vstopili še drugi in tretji. Kniticevi Kozaki so radovedno zrlí plemstvu čez ramena, kakor bi živali ž njim v najlepši slogi. Nezadovoljni krik osupnenja jame jim bruhati s smešnom vred iz ust. Vsi so že vedeli, kakšen bo konec.

Volodijevski se je zabaval s Kniticeem kakor maček z miško ter vihtel sabljo na vitez čimdalje manj. Levo roko je vtaknil v žep. Knitice pa se je razvnelal čimdalje bolj. Naposled se mu izvijejo iz ust besede:

"Končaj, gospod! . . . Prihrani mi sramoto! . . ."

"Dobro!" odvrne Volodijevski; trenutek pozneje se je začel kratek žvžg in na to dnušljiv krik. . . Knitice je razprostrl roke, izpustil sabljo, da je padla na tla, ter se zvrnil čez njo sam k nogam polkovnika. . .

"Ta ostane živ," reče Volodijevski; "ker ni padel znak."

Na to seža h Kniticevi sukunj-ter obrise vaju svojo sabljo.

"Umoriti treba izdajalec! Razsekati!" zavreči plemstvo in nekoliko Butrinov priskoči k ležečemu z golimi sabljami. Nakrat pa se zgodi nekaj čudnega. Mali Volodijevski se izpremeni v velkana. Najbližjemu Butrimu zleti sablja iz rok, kakor poprej Kniticeu. Volodijevski pa zakriči z iskrenimi očmi:

"Stojte! Ne ganite se! . . . Sedaj je on moj, ne vaš! . . . Proč! . . ."

Vsi umolknejo, ker so se očividno zblali njegove jeze. On pa nadaljuje:

"Tukaj ga ne bodete mesarili. . . Kot plemiči morali bi poznati viteški običaj, da se ne mori ranjencev."

"Če je pa izdajalec!" zamomlja iz Butrinov.

"Takega treba razsekati."

"Če je on izdajalec, treba ga je oddati hetmanu, da mu prisodi kazen. Sicer pa je dokaj bolje za vas, da ostane živ. . . Ali je kdo tukaj, ki zna zavezati rane?"

"Krištof Domaševič. On razume ta posel."

"Naj mu takoj zaveže rano, a potem ga prenesite v posteljo jaz zdrijam k gospodičini, da jo potolažim."

Po teh besedah vtakne Volodijevski sabljo v nožnico ter odide skozi odprta vrata v sobo. Plemstvo pa lovi in veže Kniticeve ljudi, ki so se udali brez upora. Le kakih deset jih je zbežalo skozi nasprotna vrata k ribniku, kjer pa jim prestrizejo pot tam čakajoči Stakjani. Mnogi iz plemstva posežejo tudi po blagu, ki je bilo nalozeno na vozove. Nekateri so svetlovali, da se oplení vsa hiša, toda zblali so se Volodijevskega, kakor tudi gospodične Bilevičeve, ki je bila v hiši.

KAJ VAM JE POTREBNO. BERITE V LASTNO KORIST. Pošiljanje denarja. Po John Nemeth State Bank, katere ima zvezo s banko v Zagrebu, morate poslati denar v stare domovino. Potreba in ročišina je volika. Zahtevajte cenik. Za denar se vam garantira. Krome se sedaj zelo po ceni. Kupite krome na bančni naknadno v John Nemeth State Bank. Zahtevajte, da se vam vse gleda teh naknadno naknadno naknadno. Vložite dolarje v banki na knjižico. Pošiljite denar na John Nemeth State Bank, kar dolar ima samo tedaj vrednost, ako vam nosi tudi gotove odlosto. Denar dobito nazaj kadar hočete. Ako hočete potovati domov, ne pustite delo, ampak pijite na spodnji naslov, da se vam stvar najprej razkliči.

JOHN NEMETH STATE BANK. 1597 SECOND AVE. NEW YORK, N. Y.